

Liikenne- ja viestintäministeriö
Eteläesplanadi 4
PL 31
00023 Valtioneuvosto

kirjaamo.lvm@gov.fi

ASIA: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta (VN/23098/2024)

Liikenne- ja viestintäministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi Yleisradiosta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Yleisradio Oy:stä annettua lakia. Lakiin lisättäisiin Yleisradion toiminnan ja talouden avoimuutta koskevat säännökset, täsmennettäisiin Yleisradion varautumiseen liittyvää tehtävää sekä joustavoitettaisiin Yleisradion hallintoneuvoston jäsenmäärää. Muutokset perustuvat parlamentaarisen Yle-työryhmän mietintöön.

Sanoma Media Finland oy ("Sanoma") kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa, ja esittää näkemyksensä seuraavaa:

Pääviestimme

- Kannatamme Yleisradion toiminnan, talouden, teknologian mahdollistamien tehokkuusvaikutuksien sekä toiminnan tulosten avoimuuden lisäämistä.
- Yleisradion valvonta tulisi järjestää kokonaan yhtiöstä riippumattomasti. Hallintoneuvosto on lain mukaan osa yhtiön hallintoelimiä, eikä sen toteuttama valvonta voi siksi olla riippumatonta.
- Yleisradion varojen käytön tulee olla avoimuuden ja tehokkuuden lisäksi myös olla tarkoituksenmukaista.
- Mediavapausasetukseen toimeenpanolla ei tule laajentaa Yleisradion tehtäviä.

Taustaa ja tavoitteet

Esityksen tavoitteena on:

1. toimeenpanna medianvapausasetuksen julkisen palvelun median itsenäisyyden suojaotoimia koskeva sääntely, sekä
2. toteuttaa parlamentaarisen Yle-työryhmän esittämät Yle-lain muutokset.

Lakiin lisättäisiin Ylelle velvoite edistää toimintansa ja taloutensa avoimuutta parlamentaarisen Yle-työryhmän mietinnön mukaisesti.

Sanoma kannattaa näitä hallituksen esityksessä kirjattuja tavoitteita.

Yleisradion toiminnan avoimuuden lisääminen ja tietojen julkaisuvelvoite

Kannatamme Yleisradion toiminnan ja varojenkäytön avoimuuden lisäämistä. Yleisradion toiminta rahoitetaan kansalaisilta ja yrityksiltä kerättävällä verolla, ja siksi on perusteltua seikkaperäisesti julkaista, miten varoja käytetään.

Yleisradion tietojen julkaisuvelvoitteen tulee olla määritelty siten, että Ylellä on selkeä velvoite julkaista säännöllisesti merkityksellisiä tietoja, joiden perusteella Ylen toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta voidaan arvioida sekä todentaa, minkälaiseen toimintaan verovaroja käytetään. Yhtiön toiminnan julkaisuvelvoitteen tulee talouden lukujen lisäksi sisältää tietoa myös Ylen toiminnasta.

Ylen tulee julkaista seikkaperäiset tiedot mm. hankkeista, alihankinnoista, kumppanuuksista sekä osakkuusyhtiöstä, joissa Yleisradio toimii ja mitkä yhteistyön taloudelliset vaikutukset ovat (esim. Yleisradion sisältöjen julkaiseminen kansainvälisillä alustoilla sekä yleisesti Yleisradion eri palveluiden verkkoliikenteestä). Julkaistavien tietojen tulisi antaa kattava kuva mm. organisaation eri funktioiden kustannuksista sekä miten mm. eri ohjelmaluokkiin (genret) ja jakelualustoihin on panostettu.

Mediavapausasetus edellyttää, että yleisradioyhtiöiden rahoitusmenettelyt perustuvat avoimiin ja puolueettomiin kriteereihin, jotka vahvistetaan etukäteen. Yleisradion rahoituksen tulisi perustua vain yhtiölle laissa määrättyyn tarkkarajaiseen tehtävään. Päätehtävien ylittävä rahoituksen taso johtaa toiminnan hallitsemattomaan laajentumiseen ja sen myötä yksityisen median toimintaedellytyksien kaventumiseen.

Rahoituskurin lisäksi tarvitaan sellaista Yleisradion toimintaa kohdentavaa ohjausta, jolla torjutaan Yleisradion toiminnan laajentuminen, ja sen seurauksena kotimaisen yksityisen median moniäänisyyden kaventuminen. Teknologian kehittymisen tuomia tehokkuushyötyjä, ja niiden johdosta taloudellisten panostuksien säästöjä, ei tule voida hyödyntää Ylen toiminnan laajentamiseksi.

Yleisradion varojen käytön tulee aina olla tarkoituksenmukaista, ja niillä tulee voida kattaa vain lain mukaan Yleisradiolle velvoitettuja julkaisen palvelun tarkkarajaisia tehtäviä. Teknologian nopean kehittymisen tehokkuushyödyt vähentävät rahoitustarvetta ja pienentävät tarvetta kerätä kuluttajilta heidän yleistä ostovoimaansa kaventavaa Yle-veroa.

Ehdotettu 7b § on sanamuodoltaan liian yleisellä tasolla varmistamaan, että Yleisradio käytännössä julkistaisi sen toiminnan ja talouden arvioinnin kannalta riittäviä tietoja. Sanoma yhtyy Medialiiton ehdotukseen siitä, että luonnoksen 7 b §:ää täydennetään lisäämällä pykälään toinen momentti seuraavasti:

7 b §: Avoimuus ja tietojen julkaiseminen

Yhtiön on edistettävä taloutensa ja toimintansa avoimuutta.

[Lisäys uusi 2. momentti:] Yhtiön on julkaistava kalenterivuositain osasto-, yksikkö- ja aluetoimituskohtaiset henkilöstö- ja muut kulunsa selkeässä ja helposti saavutettavassa muodossa.

Lisäksi Sanoma ehdottaa, että kyseisen uuden momentin perusteluihin lisätään esimerkkilistaus sellaisista julkaistavista tiedoista, joita Yleisradion tulee vähintään vuositasolla julkaista. Tällaisia tietoja olisivat mm. journalistien määrä, koko henkilöstön määrä, TV:n kotimaisten sisältöjen euromääräiset ostot tuotantoyhtiöiltä, TV kv-sisältöjen ostot €, genrekohtaiset ostot, radio ja podcast sisältöjen ostot, Yleisradion omien tuotantojen kustannukset, teknologiakustannukset ja vastaavat tiedot.

Jatkovalmistelussa yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi kirjata, että osasto- ja yksikkökohtaisesti eriteltyjen tietojen lisäksi, olisi Yleisradion julkaistava tiedot kuluista eriteltynä myös sen yksittäisten suomen-, ruotsin- ja saamenkielisten alueellisten toimitusten osalta.

Yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi myös kirjata edelleen velvoite julkaista henkilöstö- ja muut liiketoiminnan kulut eriteltynä kululajeittain vastaavasti kuin yhtiön viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen tuloslaskelman erinä koskevilla liitetiedoissa, siltä osin kuin näin eriteltyt kulut ovat kohdennettavissa osasto-, yksikkö- tai aluetoimituskohtaisesti.

Henkilöstökulujen osalta tämä tarkoittaisi, että ne olisi eriteltävä palkkoihin ja palkkioihin, eläkekuluihin sekä muihin henkilösivukuluihin. Muiden liiketoiminnan kulujen osalta kulut olisi puolestaan lähtökohtaisesti eriteltävä ainakin korvauksiin musiikin käytöstä, esitys-, tekijänoikeus- ja uusintakorvauksiin, ohjelmatoiminnan muihin palveluihin, ohjelmatoiminnan muihin kuluihin, jakelukuluihin, teknologiakuluihin, vuokriin ja kiinteistökuluihin sekä muihin kuluihin.

Liitämme tämän lausunnon loppuun esimerkkiluettelon julkaistavista tiedoista. Luettelo ei ole tyhjentävä, joten tiedot kuluista voidaan julkaista myös tätä tarkemmalla jaottelulla.

Lisäksi Sanoma kannattaa, että Yleisradio veloitettaisiin julkaisemaan tiedot helposti vastaanottajien saataville, kuten on hallituksen esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetty. Yleisradion tulisi julkaista kaikki tiedot helposti ymmärrettävässä ja hyödynnettävissä olevassa muodossa, esimerkiksi niiden tulisi olla ladattavissa Yleisradion verkkosivuilta jatkohyödyntämiseen soveltuvassa muodossa.

Yleisradio on esittänyt, että tietojen avoimuuden lisääminen olisi huomattavan raskas toteuttaa ja että sen toteuttaminen edellyttäisi. Sanoman on vaikea arvioida Yleisradion nykyisiä toiminnan ohjauksen ja raportoinnin järjestelmiä. Sanoma toteaa kuitenkin, että tässä lausunnossa esitettyjen tietojen kerääminen ja raporttien koostaminen on tavanomainen ominaisuus mediayhtiön talouden hallintajärjestelmissä. Tiedoissa ei myöskään ole mitään sensitiivistä kilpailunäkökulmasta, joka estäisi niiden julkaisemisen, koska Yle ei kilpaile muiden toimijoiden kanssa.

Yleisradion valvonta tulisi järjestää kokonaan yhtiöstä riippumattomasti

Yleisradion valvonta tulisi järjestää kokonaan yhtiöstä riippumattomasti.

Yleisradiolain 2 luvussa on yhtiön hallintoa koskevat säännökset. Lain 4 §:n mukaan hallintoneuvoston lisäksi yhtiön hallintoeliminä ovat hallitus ja toimitusjohtajana toimiva pääjohtaja.

Ylen valvonnasta vastaa pääasiassa Yle-lain 6 §:n mukaisesti hallintoneuvosto, jonka valitsee perustuslain 36 §:n mukaisesti eduskunta, eli poliittista valtaa käyttävä taho. Hallintoneuvosto osallistuu Yleisradion johtamiseen, kuten sen strategiasta päättämiseen, ja on siten osa Yleisradion johtoa eikä puolueeton valvontaelin.

Mediavapausasetuksen 5 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että julkisen palvelun median valvonta toteutetaan riippumattoman viranomaisen tai elimen toimesta taikka, että käyttöön otettaisiin mekanismeja, joihin hallituksilla ei ole poliittista vaikutusvaltaa.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan 6 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 8 kohta, jonka mukaan hallintoneuvoston tehtävänä olisi valvoa, että julkisen palvelun toteuttamiseen osoitetut varat käytetään avoimesti ja tehokkaasti. Mikäli hallintoneuvostolle annettaisiin ehdotetun Yle-lain 6 §:n 1 momenttiin tehtävän lisäyksen johdosta tehtävä valvoa varojen käyttöä, ei tämä toteuttaisi mediavapausasetuksen mukaisia kriteerejä Yleisradion valvonnalle.

Sanoma katsoo, että ehdotettua lisäystä Yle-lain 6 §:ään ei tulisi tehdä. Yleisradion valvonta tulee järjestää muulla tavoin ja riippumattomasti mediavapausasetuksen edellyttämällä tavalla.

Yleisradion toiminnan vaikutukset yksityisen median toimintaedellytyksiin

Tiedon huoltovarmuuden ja sananvapauden toteutumisen edellytyksiä ovat, että valtiollinen media ei valtaa ilmaisella tarjonnallaan koko markkinaa, vaan tilaa jäisi myös yksityiselle medialle. Pidämme siksi tärkeänä, että lain tasolla yksilöidään tarkkarajaisesti Yleisradion tehtävät. Lisäksi yhtiön toiminnallisessa ohjauksessa tulisi jatkuvasti arvioida yhtiön toiminnan vaikutusta koko mediamarkkinaan, sekä torjua median monisäänsyyden kaventumista.

Yleisradiolle tulisi asettaa velvoite seurata yhtiön toiminnan vaikutuksia koko mediamarkkinaan, sekä toimia aktiivisesti haitallisten vaikutusten torjumiseksi.

6d§:n perusteluilla ei tule lisätä painostusta tai irtisanomisen uhkaa toimittajia kohtaan

Mediavapausasetus edellyttää, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisen palvelun mediat ovat toimituksellisesti ja toiminnallisesti riippumattomia sekä tarjoavat yleisöilleen monipuolisia tietoja ja mielipiteitä puolueettomalla tavalla. Julkisen palvelun yhtiöiden johtajien tai johtokunnan jäsenten valinta- ja erottamismenettelyillä ja -perusteilla pyritään takaamaan julkisen palvelun medioiden riippumattomuus.

Sanoma toteaa, että lakiluonnoksen 6 d §:n yksityiskohtaiset perustelut saattavat rajoittaa Yleisradion vastaavien toimittajien toimintavapautta tutkivassa journalismissa ja altistaa heidät poliittiselle painostukselle. Sanoma katsoo, että nämä perustelut voivat johtaa pelotevaikutukseen, joka vähentää journalismin tuottamista ja lisää vastaaviin toimittajiin kohdistuvaa irtisanomisen uhkaa.

Sanoma pitää ilmaisua ”yhteiskunnan normikäsityksen vastaisesta toiminnasta” epämääräisenä ja yksilöimättömänä, ja ehdottaa sen poistamista perusteluista.

Sanoma ehdottaa myös, että seuraavat lauseet poistetaan 6 d §:n yksityiskohtaisista perusteluista:

- *"Ilmeisen kohtuuton voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa vastaava toimittaja vakavasti rikkoisi sisältöä koskevilla päätöksillään lainsäädäntöä. Ylen julkisen palvelun ohjelmatoiminnassa on keskeistä, että yhtiö noudattaa Yle-lain 7 §:n mukaista julkisen palvelun tehtäväänsä sekä huomioi myös muun ohjelma- ja julkaisutoimintaa koskevan lainsäädännön, ml. rikoslain ja sananvapauslain."*
- *"Myös muu selkeästi yhteiskunnan normikäsityksen vastainen toiminta saattaisi olla ilmeisen kohtuutonta, kuten esimerkiksi päätös julkaista uutistoiminnassa tahallisesti ilmeisen valheellista tietoa."*

Kaikki edellä mainitut ja poistettavaksi ehdotetut perusteluiden kohdat voisivat lisätä poliittista painostusta toimittajia kohtaan ja olisivat siten erityisen huolestuttavia nimenomaisesti sellaisissa yhteiskunnallisissa tilanteissa, joissa median- ja sananvapaus olisi muutoinkin koetuksella ja sen riippumattomuus olisi tärkeintä ylläpitää. Toisin sanoen, perustelut toimisivat tältä osin eurooppalaisen medianvapausasetuksen artiklan 5 tarkoituksen ja tavoitteiden vastaisesti.

Sanoma katsoo, että uuden 6 d §:n tulisi varmistaa Yleisradion ja sen toimittajien riippumattomuus poliittisesta vaikutusvallasta. .

Liite 1 Esimerkkilistaus julkaistavista tiedoista

1. TOIMINNALLISET TIEDOT Yksikkö-, osasto- ja genrekohtaisesti eriteltynä

- Koko henkilöstön määrä
- Journalistien määrä
- Hankkeet ja yhteistyöt kolmansien osapuolten kanssa
- Osakkuusyhtiöt/ omistukset yhtiöissä
- Alihankinnat
- Yle Areenan ja Ylen sosiaalisen median katsojamäärät
- Opetusmateriaalien käyttäjämäärät

2. TALOUDELLISET TIEDOT Yksikkö-, osasto- ja genrekohtaisesti eriteltynä

KULUT

- Henkilöstökulut
 - Oma henkilöstö
 - palkat, eläkkeet, muut henkilösivukulut
 - konsultointi- ja muut alihankinnat
- Tukipalvelut
- Kumppanuushankkeet
- Teknologiakulut
- Jakelukulut
- Kiinteistökulut
 - vuokrat
 - vastikkeet
 - kiinteistöverot
 - muut kiinteistökulut

- Matkakulut
- Koulutuskulut
- Uutistoimitukset
 - alueelliset toimitukset
- Sisällönhankintakulut TV/Audio/Areena
 - Kotimaisten sisältöjen euromääräiset hankinnat tuotantoyhtiöiltä
 - Kansainvälisten sisältöjen hankinnat
 - Ylen omat tuotannot
 - Genrekohtaiset ostot ja kulut
 - Ohjelmatoiminnan muut palvelut
 - Ohjelmatoiminnan muut kulut
- Opetusmateriaalien hankintakulut / sisäiset kulut
- Tapahtumatuotannon kulut
 - Maksut artisteille ja muille esiintyville taiteilijoille
- Muut kulut
 - Korvaukset musiikin käytöstä
 - Esitys-, tekijänoikeus- ja uusintakorvaukset

TULOT

- Lisenssimaksut
- Tapahtumatuotannon tulot
- Muut tulot

3. GENREKOHTAISET ERITTELYT, ESIMERKKI

Edellä esitetyt kulut ja tuotot tulisi lisäksi eritellä genrekohtaisesti:

- TV
 - Kansainvälinen ohjelmisto
 - Uutistoiminta
 - Urheilusisällöt
 - Kotimainen ohjelmisto
- Audio
 - Lineaarinen radiotoiminta
 - Podcastit
- Areena
 - Kansainvälinen viihde
 - Elokuvat
 - Sarjat
 - Viihde
 - Kotimainen viihde
 - Kotimainen draama
 - Elokuvat
 - Sarjat
 - Uutiset
 - Ajankohtaisohjelmat
 - Urheilu

Helsingissä 14. maaliskuuta 2025

Sanoma Media Finland Oy

Marcus Wiklund

Johtaja, yhteiskuntasuhteet

